

RESURGIMENT

SUMARI

TEXT: FESTA DE LES LLETRES CATALANES. — PERQUE NO S'HA DE DIR EL QUE'S CREU? per *Josep Alemany i Borràs*. — ELS ESTRANGERS A CATALUNYA. — ESCLAT, per *P. O. L.* — RECORDANT AL GRAN FONTOVA. — EN FONTOVA HOME, per *Avel·lí Artís*. — ANECDOTES D'EN FONTOVA CONTADES PER UN SEU FILL (continuació), per *Conrad Fontova*. — CRONIQUE CATALANES, per *Faust Casals i Bové*. — CARLES PEDRELL, per *Sensus*. — L'ORFEÓ CATALA A «LA PRENSA». — NOVA ANTOLOGIA, POETES CATALANS CONTEMPORANIS: PRELUDI, CONHORT, per *Ferràn Soldevila*. — EL PROPER NÚMERO DE «RESURGIMENT». — INFORMACIÓ GENERAL DE CATALUNYA. — UN CONCERT NOTABLE, per *N.* — L'ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE LA ENSENYANÇA CATALANA, ALS CATALANS DE L'ARGENTINA. — SOSTENIDORS DE «RESURGIMENT». — LA QÜESTIÓ DE POLONIA, per *H. Nadal i Mallol*. — NOTICIES. — INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS: NORMES ORTOGRAFIQUES.

⊙ ⊙ ⊙

GRAVATS: EN LLEÓ FONTOVA. — EN FONTOVA, EN EL MONOLÈG «505». — EN CARLES PEDRELL. — OBERTURA CATALANA, FRAGMENT. — L'ORFEÓ CATALA A «LA PRENSA». — ALUMNES DE L'INSTITUT MUSICAL FONTOVA, EN EL TEATRE POLITEAMA, CELEBRANT EL CONCERT ANYAL.

INSTITUT MUSICAL FONTOVA

Fundat el 15 d'abril de 1904

—

Subvencionat pel Govern Nacional

DIPLOMA D'HONOR i DUES MEDALLES D'OR EN LA EXPOSICIO UNIVERSAL DE GANTE (BELGICA)

El més important de la República per sa excel·lent re-
glamentació i eficaç ensenyança musical moderna i el més
acreditat per sa administració model.

CONRAD FONTOVA - LLEÓ FONTOVA

Directors Tècnics

JOAN B. LLONCH

Director-Gerent

○ ○ ○

CARRER CALLAO, 511, "Secció Central"

Unió Telefónica, 438, Llibertat

Carrer Independencia, 2909

"Secció Sur"

Carrer Rivadavia, 6887

"Secció Flores"

Carrer Echeverría, 2228

"Secció Belgrano"

Exámens generals per boles numerades

20 sucursals a provincies

RESURGIMENT

Any I.

Buenos Aires, desembre de 1916

Núm. 5

FESTA DE LES LLETRES CATALANES

RESURGIMENT ha publicat en un dels seus primers números una crònica signada per un dilectíssim col·laborador resident a la patria, el qual comentant la coincidència de celebrar-se, quasi simultàniament, mantes festes en llaor de la dolça llengua catalana en diverses poblacions de Catalunya, assentava la hipòtesi de que eixes festes, apel·lades Jocs Florals, sols tenien motiu d'ésser a les ruralies i entre les colonies catalanes a l'estranger.

Per a justificar la raó del seu jui afegia que'ls Jocs Florals a Barcelona, aon s'instauraren gloriósament a mitjans del segle passat i on han culminat en bellesa i importància, ja no es celebren amb aquella sumptuositat i magnificència, restant-li ara tot el seu interès ja que'ls poetes i escriptors de majors prestigis no hi concorren.

No tractarem nosaltres de rebatre tal jui ni ens afermarem en el que l'amic opina. Ens concretarem a recullir i glosar l'al·lusió que'ns endreça, puix sols de les colonies catalanes a l'estranger, la de l'Argentina manté aquesta gloriosa tradició que tant enalteix i dignifica el concepte moral que de Catalunya han format les nacions americanes que'ns hostatgen.

No sols tenen raó d'existir entre nosaltres els Jocs Florals, sinó que són una necessitat esperitual de la nostra vida americana, febril i anguniosa. No pot desaparèixer la festa magna de les lletres catalanes; no d'u desaparèixer. És l'esperit de la patria proclamant les virtuts de la raça; són els bategs de milers de cors que's commouen d'enyorança i d'amor envers la

patria-mare qui jau sotmesa; l'afirmació catgòrica, rotunda, dels sentiments de reivindicació nacional que nien adins nostre ésser malgrat les immensitats oceàniques que'ns separen del terrer patri.

Està clar que les lletres catalanes no ofereixen a son lluminós historial cap obra excelsa del tribut humil i fervorós que li rendim anyalment, per mitjà dels Jocs Florals, els catalans de l'Argentina, però és innegable que'l seu manteniment constitueix una garantia patriòtica i cultural, ensems, dels nostres sentiments.

Hi ha un altre motiu encara per a que estimem i venerem aquesta formosa festa, i és que per una vegada a l'any, mercès a ella, ens trobem reunits, sota una mateixa nau i amb un mateix goig al cor, tots aquells entusiastes de la causa catalana que no apar sinó que un mal fat ens separi i no ens podem acoblar per a dur a bon terme una acció de catalanitat magna, persistent, sòlida, indestructible, perquè els resabís de gestes nimies ocorregudes, furguen com un corc maligne a la nostra sensibilitat i no deixen als sentiments esplaiar-se recíprocament oblidant agravis, si és que són tals, i confondre's amorosament en votiu holocauste a la suprema aspiració de la patria catalana.

Qui sab si en una d'aquestes solemniais diades d'amor i de bellesa, la santa ideologia que a tots ens empeny farà el miracle d'unificar les energies i els sentiments i emmenar-los, conjuntament, a la realització dels bells somnis d'ara.

patria: aquell endogala a l'home i se'l fa seu sobiranament, i és allavors quan fa veritables impossibles que per uns resultaran genialitats i per altres ço que vulgarment solem anomenar *cebes*, a Catalunya. Això ha passat, amb més o menys intensitat, a tots els que'ns diem catalanistes.

Nosaltres, per Catalunya, per la nostra mare patria, hem fet i fem, i d'una manera fatal seguirem fent, sens dubte, molts sacrificis. Qui, que verament se pugui dir catalanista, no n'ha fets, si el nostre amor a Catalunya té casi per única missió treballar seguidament en tots sentits pel desvetllament integral de la patria, que vol dir per la seva llibertat? I quin és el català catalanista que no ha pagat el seu tribut a Catalunya, a les seves arts, a les seves lletres, a qualsevulla de les innombrables manifesta-

cions de l'esperit nacionalista català? I quin és el fill de la nostra terra que no senti dintre seu l'esperit de la llibertat, si renaixement, deslliurança, amor a la terra mare, vol dir llibertat, i tot això és el que volem els catalanistes, i per a conseguir-ho treballem tots els moments de la nostra vida, com se daleix seguidament per conseguir per a la seva enamorada tots els millors benestars i totes les satisfaccions que poden gaudir-se en aquesta vida, el seu rendit aimador?

Per aquests motius tots els catalanistes somniem una miqueta i no veiem prou clara la realitat que'ns envolta: no veiem, fins que la casualitat o una imprudència les posa a la llum del dia, les claudicacions, els mancaments, les ingratituds que's fan contra la benvolguda patria nostra; no sabem apreciar degudament la esterilitat de certes actuacions, ni quan un fracàs les acompanya.

Allavors trobem atenuants, antecedents favorables i, sobre tot, perdó pels caiguts i fins llàstima i fè, molta fè, en noves actuacions que ja des d'aquell moment creiem millor acertades.

Es un va-i-vé etern el nostre: una inacabable trilogia de fè, esperança i... desenganys. Però aquests desenganys podran matar en alguns casos la fè individual, la particular, la d'un home; mes no poden res amb la col·lectiva. Vegeu, sinó, el que passa entre els catalans que resideixen a Amèrica. Fóra llarg comptar els periòdics que han donat a llum, sempre curullats de fè i d'amor patriòtic. I des de ses pàgines, vibrantes d'emoció al sagrat nom de Catalunya, s'esponja el seu cor i s'enlaira el seu pensament fins a les regions del somni, per a caure, al poc temps, a la cruesa inexorable de la realitat de la vida, que'ls diu, glaçant-els-hi les sangs: Prou!

A uns mata la materialitat del diner, allà al país de la plata; a altres les seves poc mesurades idealitats que'ls porten a actuar, sense adonar-se'n, contra les corrents de la seva patria nadiua; a uns altres la seva excessiva bona fè que'ls emmena cap al camp del ridícol que són els indrets on s'hi afoja més depressa a l'individu de bons sentiments.

Sobre tot hi ha un punt on ensopeguen casi tots els periòdics catalans d'Amèrica, i aquest és: quan volen actuar des de allà a la política que's desenrotlla a Catalunya. Els costa d'entendre, als catalans residents a Amèrica, que Catalunya, com tot còs viu, va evolucionant seguidament, i que per lo tant cada dia va deixant de ser el que era

PERQUE NO S'HA DE DIR EL QUE'S CREU?

Una de les coses més difícils de l'home, és el que podríem dir-ne saber-se centrar; això és, tenir una exacta idea del lloc on se troba i de l'ambient que'l volta, avaluar d'una manera precisa el seu valer i les seves forces, i, per lo tant, coneixent una cosa i altra, evitar-se les divagacions i no somniar impossibles. I aquesta dificultat se fa més grossa com més domina a l'ésser humà ço que'n diem sentimentalisme, quan se sent sotraguejada aquesta entranya que anomenem cor, quals bategs, productors de les corregudes de la sang, acaben per enterbolir i fins parilitzar el cervell.

No hi fa pas res que'l sentimentalisme tingui per fonament un art, una dona o una

quan ells varen sortir-ne, marcant-se aquesta diferencia com més anys passen. No tenen en compte tampoc, la generalitat, que la major part de les vegades no respon el que publiquen els diaris d'aquí a la realitat dels fets ocorreguts, i que'ls comentaris són interessats per allò de que cada ú tira l'aigua al seu rec, i que per lo tant els judicis que ells han de fer des d'Amèrica tenen, indefectiblement, per base dos termes falsos que no poden donar altra cosa que un resultat fals també.

Si no tenen una idea clara de l'hora que viu Catalunya; si la noticia que'ls arriba d'aquí és tendenciosa o falsa, per força el seu judici ha de resultar equivocat.

I quan això no traspassa els límits de lo particular, del mal el menys; però quan se llen-

ça al públic el tal judici i aquest arriba a Catalunya, tres setmanes després, quan aquí ja casi no'ns recordem del fet, calculin l'efecte que fa i la pena que'ns produeix als que voldríem veure seriosos i serens als nostres compatriotes d'allà de l'Atlàntic, tan rendits adoradors de la Patria com qui més de nosaltres.

Cantar a Catalunya i als seus homes; recordar sa historia, ses tradicions i sos paratges; comentar la seva actuació, enlairar als seus savis, ajudar-la en tot... però, germans, germans, no volgueu seguir-nos en política... Crec que no pot ser; que és millor per a tots que no sigui.

JOSEP ALEMANY I BORRÀS.

Barcelona, octubre 1916.

ELS ESTRANGERS A CATALUNYA

Prosseguint l'estudi del problema de la nacionalitat catalana, escriu l'eccl'ctic Josep Enric Rodó, en les pàgines de la gran revista argentina «Caras y Caretas»:

No desdén, por otra parte, la opinión de los anónimos; promuevo la conversación en el café y en la rambla; busco algún libro, hojeo algún folleto de combate, atiendo a lo que dicen los diarios... Y con lo que leo, con lo que oigo y con lo que induzco, forjo, para los fines de mi crónica, un interlocutor ideal, a quien haré converger las preguntas que a muchos he propuesto, y en quien me atrevo a esperar que quedará fielmente reflejado el sentido común del catalanismo.

«Nosotros afirmamos — me dicen — el derecho de las nacionalidades, en nuestra aspiración de autonomía, como lo afirmamos en el fuerismo de los «bizcarras» y en las reivindicaciones de los campesinos gallegos. Como lo afirmáramos igualmente en Irlanda, en Alsacia, en Polonia, donde quiera que exista una entidad nacional sacrificada a la unidad de un Estado opresor...

Uno de los caracteres que mejor confirman la existencia de nuestra personalidad nacional, es, en efecto, la posesión de una originalidad jurídica bien determinada y constante. Fácil es señalar algunas de las particularidades en que se revela. La institución del *hereu*, del mayorazgo, que, considerada abstractamente, puede parecer injusta y perniciosa, pero que responde a un sentimiento de conservación patrimonial, de continuidad de la «casa», profundamente arraigado en el corazón de nuestro pueblo; la institución de la enfiteusis, desenvuelta en nuestra vida agraria con formas peculiares, que facilitan el problema de la propiedad territorial; la amplia libertad testamentaria, muchos otros rasgos característicos de nuestra tradición civil, concurren a demostrar la persistencia

de un sentido jurídico original y propio. Como brotado de las entrañas de la nacionalidad, y no de la convención de legistas y codificadores, nuestro derecho es esencialmente consuetudinario. Todo su espíritu podría contenerse en la sentencia de nuestra sabiduría popular: *tractes rompen lleis*. No pretendemos, por tanto, que sea un modelo universalmente aceptable: él es bueno en nosotros y para nosotros. Y como tal, queremos recobrarlo en su tradicional integridad.

Para nosotros la reivindicación del idioma es enteramente inseparable del fondo de nuestro problema nacional. Si hay en nosotros el «substractum» de una nacionalidad, como firmemente creemos; si hay una personalidad común plenamente caracterizada y definida, y esa personalidad se ha dado en el transcurso de los tiempos su lengua propia, no podría ésta abandonarse y substituirse sin dañar la más esencial integridad del carácter a que ha servido de expansión. Bien sabe usted que no es el idioma una forma vana, una cáscara caediza. Es la fisonomía del genio colectivo; es el capullo que teje con su propia substancia el alma popular. De aquí que el primer cuidado de todos los conquistadores, de todos los usurpadores, en los pueblos que ponen bajo el yugo, sea el de tender a proscribir su habla natural y a imponerles la lengua que los acostumbra a la voz de mando del boyero.

Si fuese usted al campo, si entrase usted en el terreno del «payés», vería que para seguir una conversación habría menester de intérprete. Y sin embargo, se obliga a los campesinos catalanes a demandar justicia, a educar a sus hijos, a recibir la instrucción

militar, en una lengua que para ellos es extraña. Nosotros reivindicamos el derecho a usar nuestro idioma propio en las relaciones de la actividad jurídica, de la actividad municipal, de la actividad docente; nuestro clarísimo derecho a hacer de la lengua «natural», lengua «oficial». Reivindicamos, cuando menos, la facultad de optar por cualquiera de los dos idiomas en los usos de la vida pública, como se opta en Bélgica, como se opta en Suiza...

Nuestra última finalidad es la autonomía; la autonomía entera y cabal, con libertades comunales, parlamento propio, legislación civil fundada en la tradición y la costumbre, y uso oficial de nuestra lengua. Nuestra finalidad inmediata, o si prefiere usted, nuestro programa mínimo, no tiene límites que lo determinen, porque depende de la extensión que consienta la oportunidad al ejercicio de nuestras reivindicaciones. Mientras no se nos empuje a formas más violentas, aceptamos los medios de la evolución y su consiguiente ritmo. Reconocemos todo lo que es justo al tiempo, a la ocasión, al compás del pedir y el obtener en materia política.

No nos preocupa mayormente, el problema de la forma de gobierno. Nuestro desigmo es de nacionalidad, es de patria: es anterior a esa determinación de instituciones. Con monarquía y con república, cabe la satisfacción de nuestros anhelos, y cabe también su desconocimiento y opresión. ¿Quién duda, por ejemplo, de que una monarquía federal sería para nosotros infinitamente preferible a una república unitaria y centralizadora? Hay entre nosotros definidos monárquicos y republicanos; pero prevalecen en número los que no conceden a esta cuestión sino un valor relativo y subordinado al interés circunstancial de nuestra aspiración de autonomía.»

ESCLAT

*La primavera s'ha avençada
i amb ella el càlzer de la flor
s'ha obert en era no avesada
sols per mostrar-nos sa virior.*

*Natura tota es sent commosa
d'un bell desig de germinar
i arreu escampa, generosa,
nova llavor per a infantar.*

*Fruïm-la, amada, la puresa
d'aquest esclat primaveral;
assadollem-nos de bellesa
i ubriags de goig, l'ànima encesa,
oblidem, prest, el món banal.*

P. O. L.

Recordant al gran Fontova

El dia 28 de desembre de l'any 1890 s'apagà una vida que havia estat consagrada al culte de la patria, de l'art i de la família. Moria un home, un actor, un català, que no havia de tenir successió ajustada a les excel·les virtuts que atresorà, com a actor, com a home i com a català, englobades. Era en Lleó Fontova, intègrrim, auster, magnànim, gran i bondadós. Per ell sabem, l'actual generació, com ha existit un teatre català sense vilipendi; com hi han hagut actors capdals que han mantingut sens màcula el jurament de fidelitat contret amb la patria al donar-los-hi aquesta una personalitat inconfundible.

L'època d'ara és de crisi i desorientació del teatre català, però el seu resurgiment no trigarà. Al recordar al més alt dels grans actors catalans, fem promesa votiva per a que així sigui per la glòria de Catalunya.

En Lleó Fontova.

EN FONTOVA HOME

El dia abans d'empendre la tornada cap a la patria, vaig parlar llargament amb les filles d'en Fontova: la Caterina i l'Amalia. La conversa era, per un desig meu, de saber coses de l'actor que avui homenatgem. Si em proposés contar-vos totes les que vaig anotar, faria interminable aquest treball. Perquè coneguéu a en Fontova home, a en Fontova pare, — altres us deuràn parlar del comediant, — vaig a explicar-vos el fet que va obligar-lo a anar-se'n del Romea per a passar al Novitats.

Un fill seu, l'August, que va morir als vuit anys, feia un paper en «El mestre de

minyons» quan la malaltia va sobtar-lo. En Fontova, qui tenia pels fills una devoció intensa, en les representacions posteriors de aquella obra, al trobar-se canviat per un altre noi el qui era un troç de la seva ànima assadollada d'amor paternal, i que l'havia deixat per sempre, se sentia corprès per una pena fonda... Al davant de l'empresa hi figurava allavors en Pitarra... El gran actor va fer-li un prec: per lo que'l seu cor sofria, per la tristesa que aquella obra li duia al dur-li, inevitablement, el record del fill desaparegut, li demanava que la tregués del cartell o, al menys, que'l substituís a ell en el paper que hi representava... En Pitarra, que si era poeta era empresari també, va negar-s'hi. L'actor, el pare, rebé la negativa com una bofetada a la seva sensibilitat... Semblava que volguessin dir-li que un comediant no podia ésser un bon pare...

Alguns amics, entre ells en Feliu i Codina, autor d'«El mestre de minyons», intercediren perquè fos atès el prec del pobre pare. En Pitarra va contestar que allò eren rebequeries... que en Fontova ja no era res més sinó un mort que caminava... L'actor s'encarà amb l'amic, amb el poeta, recordant-li els anys que lluitaven plegats, els triomfs alcançats per tots dos alhora, els neguits produïts a l'un i l'altre per unes mateixes aspiracions... i li demanà el consol de sentir de sos llavis que allò que li digueren que ell havia dit era una malvolença... L'amic callà. El poeta emmudí. L'empresari contestà amb evasives... En Fontova sentí una punyida en lo més pregon del seu cor... I caigué malalt...

Els diaris s'ocuparen d'aquest incident. En Guimerà, l'Ixart, en Riera i Bertràn, se posaren al costat de l'actor, el qual explicà en els periòdics el que li havia succeït amb l'empresa del Romea... La gent s'apassionà amb aquest succés i aturava a en Fontova pels carrers, fent-li preguntes, donant-li la raó... En Pitarra començà a sentir els efectes d'aquell apassionament del públic pel seu actor predilecte. Molts amics deixaren de saludar-lo. Cares enutjades se'l miraven quan passava pel seu costat... I sentint-se aprop de l'impopularitat, va decidir-se demanar perdó a en Fontova. Aquest va donar-li, generós com era; però en Pitarra volia més: pretenia que fes una carta als periòdics, desfent la que havia publicat...

En Fontova ho escoltà com un nou afront. I trencà tota mena de tractes amb l'empresa del Romea, passant al Novitats.

Però el cor estava llatzerat en excés, ja, i l'enyorament del teatre on havia tingut els seus triomfs no el deixava. Dintre seu l'enyorament i l'odi, que és sant quan és just, qui sab quines lluites sostenien! Mentres se miguava de desig de tornar al Romea, al costat dels vells companys, no volia passar pel carrer de l'Hospital, i va demanar que ni mort hi passessin el seu cadavre...

AVELÍ ARTÍS.

Anècdotes d'en Fontova contades per un seu fill

(Continuació)

I aquella fidelitat amb que encarnava els personatges! Fins la roba semblava més o menys bona, segons la interpretació dels tipus.

Per aquell deliciós Platxeria, — de l'obra «Cofis i Mofis», d'en Feliu i Codina, — gitano de males arts que ningú més ha pogut interpretar, i per qual motiu resta morta la obra, com moltes altres, va fer-se fer un traje verdaderament especial. No ve al cas la confecció; el que dec assegurar és que'l traje era nou. Ell mateix trià el genre en una botigueta d'enfront de Santa Maria del Mar. Enlloc més hauria trobat un ropatge que li vingués tant com l'anell al dit, en son pro-

En Fontova, en el monòleg «503».

jectat tipus. Me sembla que l'estic veient. Els ulls li saltaven d'alegria: Un pobre sastre, — amb més fatxa de gitano que de sastre, — que vivia prop del colomar d'una pobre i lletja casa del carrer d'en Robador, va curar-se de la confecció, dirigida en tots sos detalls, per en Fontova. Ni que's tractés de la més preuada obra d'art.

Arribada la nit de l'estrena, nostre gran actor feu via cap al teatre. Començà a caracteritzar-se; estava nirviós, com de costum en tals nits, emperò la tardança del sastre l'acabava d'affligir. Per fi, arribà aquest amb la roba, tantost l'orquestrata començava la simfonia.

— A! Gràcies a Deu. Ja'm creia que us havieu mort!

I res. Es vestí, i sortí a juntar-se amb sos companys.

— Fuig d'aquí! — digué en Fuentes. — D'aon has tret aquesta robota?

— Ai, ai! — digué en Fontova. — Es nova. Ara mateix me l'acaba de dur el sastre.

— I què ha d'haver dut; si això és vell!

— O! i tal, — afegí en Pinós; — si fins fa tuf! No ho dubtis, noi; això fa pudor. No se't pot estar a la vora.

— Ai, *vatú*a el món dolent! — exclamà en Fontova. — Encare me faríeu cremar. No us dic que és nou?

Ja ho veieu. Encarnava tan bé els tipus, que fins sos més acostumats companys cregueren sentir farum de roba vella i suada, d'algun gitano, a un trajo nou i de conseqüent nèt, sortit de les mans del sastre confeccionador. Creieu que'ls va convèncer? Que és cas! Tota la santa nit fou objecte de les mateixes observacions; i dintre la obsessió, durant la vetlla, sos companys s'apartaven d'ell com qui fuig d'una guilla.

Dec advertir que son talent, com caracteritzador, no parava aquí. No tan sols creava: copiava del natural amb aplom i justesa tal que podíeu confondre'l amb l'original que copiava. A l'estrenar son xistós monòleg «505» li caigué a l'ull un pobre municipal que estava de punt a la plaça de Santa Agna i carrer Comtal. Nostre hèroe i víctima s'estava quiet com un pal, quan en Fontova se n'adonà. Fixà son esguard sobre el pobre home, i, resolt, es digué: «Ja tinc tipus.» S'hi acostà; i a fi i efecte de coneixer-li la veu, li demanà sol re la direcció d'un carrer... qualsevol cosa, que l'inèlic estava ben agè de coneixer la finalitat. I i dongué mercès i un cigarret; i ja en tingué prou. A l'endemà, a l'estrena del monòleg, hauríeu dit que'l municipal de la cantonada del carrer Comtal l'havien posat de punt a l'escenari del Romea.

Pocs jorns més tard, en Nobas, el fotògraf col·laborador d'en Fontova, afegia a la nombrosa col·lecció de tipus d'aquest últim el retrat del protagonista del monòleg «505»; emperò no acabà aquí l'aventura. En Nobas, enamorat de la obra, va fer-ne una ampliació, la qual va ésser exposada al saló de descans del Romea. De juguesques i apostes si n'hi van haver! Els uns, que era en Fontova; els altres, que no ho era. No mancà qui assegurés que l'original era el municipal de punt de la cantonada del carrer Comtal. Als més incrèduls els desorientava el número 505 que tant en Fontova com el retrat portava enganxat al coll de l'uniforme; i d'aquell punt i hora els entreactes eren altres tants jubileus enfront del quadre que tant va cridar l'atenció. Lo més graciós fou, que la veu anà creixent, i tothom anava poc menys que en romiatge cap a dita cantonada, fitant de tots costats a l'estranyat municipal, que, si al primer moment no'n feu cabal, al capdavant van arribar-lo a amoïnar tantes mirades i fins preguntes, a voltes indiscretes. Això durà

alguns dies, fins que a la fi desaparegué el pobre empleat d'aquell punt. Se digué que *per decoro* l'havien traslladat a algun altre recó aon no hi arribessin les bromes, bon xic pesades, que per poc *immortalitzen* a l'ignoscent castellà de parla bilingüe.

Què us sembla? Hi ha cap més actor en el món que pugui lograr identificar-se amb un ser de carn i ossos?

CONRAD FONTOVA.

(Seguirà).

CRÒNIQUES CATALANES

Han arribat a les meves mans els primers números de «RESURGIMENT», i el cor m'ha fet un salt d'alegria i he sentit una bella emoció com se sent al rebre a una persona amada. Es que RESURGIMENT em parla dels meus bons amics, de les seves alegries i tristesses, de les coses estimades que ara resten en llunyania per sempre... D'entre aqueixes columnes atapaïdes de lletra bellament distribuïda, se n'escampa una aroma d'amor, de l'ondat i de desig que m'entra a l'ànima. Amor per totes les coses de la nostra terra, l'ondat per a enaltir-les i desig de veure realitzats uns somnis que jo sé com són de falaguers, perquè els he sentit moltes vegades florir i morir en una càlida il·lusió.

Jo, en aquestes cròniques, no'm proposo donar-vos una ressenya detallada dels fets que's vagin desenrotllant cronològicament; jo voldria parlar-vos d'aquelles coses que no poden explicar-vos els grans diaris de l'Argentina, — malgrat els seus poderosos medis informatius, — ni us les transmeten els escasos diaris de la nostra terra que arriben a les vostres mans. No seràn cròniques, doncs, perquè no tindran cap ordre; seràn cartes, seràn converses, que únicament la nostra vella amistat sabrà fer interessants... vaja, diem-ne *cròniques* perquè la costum ho imposa així.

De què us parlaré, amics meus? Barcelona, la nostra estimada Barcelona, m'ha produït una impressió agradabilíssima d'alegria i joventut; s'ha renovellat d'una manera meravellosa. Jo, que l'havia deixada en aquella època atribulada en que l'incògnita terrorista s'aferrava a les seves entranyes llaterades, he quedat bellament corprès de la seva magnífica opulència. Als primers dies, no'm cansava de recórrer els seus carrers i passeigs, en romiatge d'admiració pels canvis que s'hi han produït, i els meus ulls s'extasiaven en la contemplació de les dilatades perspectives i en la sumptuositat dels novíssims i moderníssims establiments. La nostra gent, m'ha produït, també, una bona impressió. A l'hora en que les Rambles es veuen més concorregudes, crida, de nou, poderosament l'atenció la gràcia i gentilesa de les nostres modistes i dependents, sempre amb el somriure a flor de llavi i la hones-

tedat al front, omplint d'alegria la ciutat. La gent camina contenta i satisfeta als seus quefers; i quan arriba el dia de festa, la joia es transparenta als rostres, i s'encomana i un sent que'l cor bat a l'impuls d'una sensació que fa estimar la vida. De quan en quan una cara amiga, una abraçada i unes preguntes i respostes dites tumultuosament. A, Barcelona, Barcelona com és bella i atractiva!... Em causà molta estranyesa la deserció observada en la nostra joventut, completament desviada del camí que se li havia senyalat. Ha defraudat, en general, les esperances que hi havíem depositat. Em sento sovint la ofensa d'una conversa pronunciada en paraules d'un llenguatge emmattellat; es venen amb preferència els diaris de Madrid, i l'afició a la bàrbara festa es manifesta públicament, en grups de desenfeinats que comen ten en la via pública, al mig de les Rambles, privant el país, les darreres notícies de les curses de tot Espanya; i en una multitud encuriosida, que s'estaciona davant l'hotel on s'hostatja en *Joselito*, i hi passa hores senceres per a veure'l, aprofitant un descuit seu, passar per darrera els vidres.

De la Rambla al Paral·lel, tot està invadit per una forasteralla que viu del *cabaret*, del *music-hall*, de les coblejadores i de les taules de *set i mig* que s'han mostrat fins ara a la pública consideració. En els *music-halls*, que n'hi ha molts i per a totes les categories, s'ha descendit a una tal abjecta degradació que un es resisteix a creure-ho. El poble baix hi concorre sense limitar la entrada als jovincels ni a les criatures de vuit i nou anys, que no sé què deuen pensar davant la desvergonyida exhibició de les més impúdiques nuditats. Ara, d'ençà de la campanya del senyor Marquès de Camps, al Congrés, s'ha corregit una mica el Governador en les seves toleràncies.

Aqueixes desviacions, que jo crec transitories, són producte d'un plan elaborat pacientment pels enemics de Catalunya, amb el fi de distreure al poble i desinteressar-lo en aquelles qüestions que afecten a lo més substancial de la seva vida. Es una obra de descatalanització, lenta, persistent, felina, per a que la nostra Patria s'aturi en la ruta començada per a anar a la conquesta de les seves totals reivindicacions.

Sortosament, l'esperit de Catalunya vetlla el foc sagrat en el cor dels incommovibles, dels fermissims apòstols de la nostra causa, i la seva obra promou múltiples, esplèndides i variades manifestacions, producte de les quals és aqueixa institució model que s'anomena «Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria», de la qual m'ocuparé en una de les meves properes cròniques, així com dels homes que amb la seva voluntat han sabut bastir aqueixa obra indestructible.

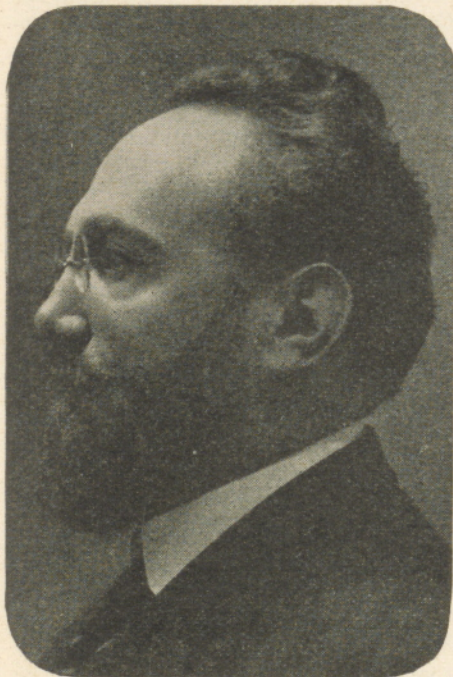
FAUST CASALS i BOVÉ.

Barcelona, novembre 1916.

CARLES PEDRELL

Aquest aciansat i molt dilecte músic, no és pas català com tants de nosaltres pensariem; emperò, si en veritat no ho és, cregueu que mereixeria el ser-ho.

En Carles Pedrell, com he dit, no és pas català... no és pas argentí, malgrat la munició d'anys de sa jova vida desenrotllats en aquesta terra, bregant fermament per la

En Carles Pedrell.

cultura artística; ni tampoc uruguaià, lloc de son neixament; ni, menys que res d'això, espanyol. Aleshores us direu: Quina és la nacionalitat vera d'en Carles Pedrell?... Seguiu:

Heu's-aquí que'n Pedrell, — dilecte i aciansat músic, — té la sang tota, que gira-volta pel seu còs, purament catalana; pare i mare, — Pedrell i Henrich, — nats a Catalunya. Mes, com he dit abans, ell ho és en terres d'aquesta Amèrica; nadiu, puix, de Montevideo, de molt petit — qüestió de mesos — fou conduït a l'Argentina, aon residien, no sols els seus progenitors, si que també els interessos i negocis de son pare.

En Carles Pedrell, tot i essent uruguaià perquè hi va néixer, argentí per sa obra, i ademés, per ésser aquesta la patria de adopció, català d'origen, és ben segur que ni és uruguaià, ni argentí, ni tampoc català: en Pedrell és solament francès, *ben francès*, extremadament francès; tant ho és, que a voltes fins avantatja en ses dolces recordances esperituals al més fervorós fill de la patria dels Lluïsos.

El qui això escriu, coneix i no coneix a en Pedrell: civilment, cosmopolita; psicològicament, francès... Com dir-ho?... El coneix de lluny en lo íntim, i molt d'aprop en el rengló intel·lectual, car no ha perdut d'es-

guard la seva tasca. Aquest músic, — mestre intel·ligentíssim, — és home de temperament ardit, mogut, viu, inquiet; mes, tal vegada, sobrerament apassionat per les coses apreses allà, a la vila lluminosa, que és on va fer la cursa completa dels seus estudis superiors de música.

El gran i savi musicòleg català, en Felip Pedrell, oncle del nostre Carles, fou qui va començar a ensinistrar-lo en l'art dels sons; mes se sab de bona font que'ls dos caràcters — oncle i nebot — no lligaven gens ni gota, i que un jorn toparen amb la mateixa furia que'ls vents de tempesta quan rotllen per l'espai. Avui, en Carles i en Felip, és a dir, nebot i oncle, s'admiren l'un a l'altre i regna una coral estimació de parent i artista, malgrat interposar-se entre llurs opinions musicòfiles les més oposades teories. Llavors, en Carles, deslligant-se de totes les influències pedagògiques de son mestre i parent, no parà fins a la *Schola Cantorum* de París, en quina institució moderna d'ensenyança musical, — fàbrica, més que aula d'enrevesada tècnica de la música, — va nodrir-se pregonament i amb molta cura dels coneixements revolucionaris que allí prediquen en Vincent D'Indy i tota la seva niçaga.

Un cop ben replè d'aquelles doctrines exòtiques i d'aquells exemples estranys, en Pedrell deixà la França un jorn, i, empès per les fantasies que d'aquestes terres es contenen per les terres de l'altra banda, i esperonat, ensems, per les il·lusions forjades amb el foc sant de la juvenesa i en la enclusa de les aspiracions gloriuses, vingué aquí, cercant espai per als seus esbarjos de músic

hostatge; en elles, els artistes s'hi migren, s'hi esblaimen poc a poc, i en elles moren, greument punyits pel barroer tracte que se'ls hi dóna. Sols poden salvar-s'hi aquells elegits dels déus, quins duen ungits a ells la missió del martre, qui camina vers la mort, serenat per la fè que li mostra un pervindre joïós i també mogut per ses conviccions, enlairades per quimèrica i mística fal·lera.

En Carles Pedrell és autor sapientíssim de nombroses obres musicals, que no cataloguem aquí per ésser aquesta tasca propia de impressors. Darrerament, havem oït d'ell una notable composició simfònica, desenrotllada curosament sobre motius populars catalans, i aqueixa formosa i valenta creació acaba d'ésser executada en un dels concerts simfònics del gran Teatre Colón d'aquesta capital, sots la direcció d'en Messeguer. La orquestra del mestre francès, — quina bonat és prou discutible, així com la valua del qui la conduïa, — va fer-hi tot quant se pot fer quan hi ha mesquinesa d'assaigs, de voluntat i de mestratge. Malgrat aquesta faicó de desventures estètiques, hem pogut fruir les in·finites bel·leses d'harmonització que l'obra posseeix. Per a la construcció de tal treball, ha elegit en Pedrell dos temes populars, característicament catalans: «El testament d'Amelia», — *Moderato*, — i «Què li donarem a la Pastoreta» — *Vivo*. — Eixa circumstancia va fer que aquesta producció simfònica d'en Pedrell expressament escrita, — segons notícies ben certeres, — per un projectat festival destinat a honorar una vegada més la gloriosa memoria del gran Ma-

Fragment.

creador, cregut de trobar-hi bon llevat, per a fer-ne la bella feina, que prou en sab de l'ofici que professava.

Mes, tot en va; l'Amèrica és un ample i portentós cementir d'artistes. Les velles terres els congrien, els hi donen saba abundosa, intel·lecte fecunde, esperit, ànima i vida plètòriques... en canvi, les terres novelles, replenes de gent que viuen assaïollades de diner, enfebrosides de materialitats, que caminen cap cotes sempre, no'ls donen pas bon

ragall, — quin homenatge, com tantes altres manifestacions de capdal importancia col·lectiva, no's dugué a terme per causa, com sempre, de les petites febleses de nostra singularíssima idiosincrasia, — fou batejada amb el nom de «Obertura Catalana», canviat, ara que s'ha executat, amb el de «Obertura sobre motivos populares». No podem explicar-nos clarament la causa — imperdonable — que deu haver obligat a en Pedrell a substituir un títol tan adequat i tan propi, —

puix que senyalava sens erro possible el lloc originari, com també la font de nodriment on s'abeurà abundosa i amb placidesa el mestre, per a donar vida a la seva ardua producció, — per altre nom inadequat — en apariències, temerós, — grafiat en els programes amb certa discreció, com si es volgués abscondir sa veritable natura.

Hem pogut oir les dues audicions que de la «Obertura Catalana» varen fer-se en el Colón, i podem assegurar, sens temensa, que l'obra és sincera, ben treballada, plenament emotiva, contrastant, d'una faïç exquisida, el primer melancòlic tema musical — *moderato* — tot quietós i esllanguit, amb l'altre — *vivo* — festiu, palpitant, ple de joia platxerosa.

Ja ho sabeu, doncs. En Carles Pedrell, civilment, cosmopolita; musicalment, fran-

cès; ha omplenat, ubèrrimes, unes fulles de refrigerant música catalana, i això, dilectes compatriccis, mereix corals remerciaments.

Siguin, aquestes ratlles, el nostre; i, més endavant, quan tots els catalans aquí con-vivents ens ungem amb lligams de honrat i fervorós patriotisme al temple de nostra es-peritualitat, — els déus vulguin sigui promp-te, — l'obra del mestre, que no és ni ur-guaià, ni argentí, ni francès, ni espanyol, ens recordi que ell, si no és català de neixement, mereixeria ser-ho per la sang que li dóna ardidesa, pel nom gloriós que duu, per son gai record vers la patria de sos pares, per la música inspiradora de la seva «Obertura Catalana», quines dolces i confortables melodies devem oir en la primera festa que's dediqui a la música popular de la terra.

SENSUS.

L'Orfeó Català a «La Prensa»

El dia 23 del mes prop-passat tingué efecte el concert que, en honor del gran diari «La Prensa», organitzà l'Orfeó Català.

Degut al gros nombre de components de l'Orfeó, l'audició no pogué celebrar-se en el saló d'actes, habilitant-se per a tal objecte

qui amb la seva fè en la obra i amb la seva perseverancia, ha sabut fer d'un conjunt heterogeni el nucli més compacte i bell interpretador dels cants de la nostra terra.

Començà la primera part amb l'Himne Nacional Argentí, deixant ja a les primeres es-trofes grata impressió, per la justesa amb que's cantava. Al finalitzar, fou aplaudit.

Així mateix varen ésser aplaudides totes

L'«Orfeó Català», de Buenos Aires, durant el concert celebrat en el palau del gran diari argentiní «La Prensa».

el hall, quines poques condicions per a actes d'aquesta naturalesa va restar, en part, lluïment a la festa.

Un imponent aspecte presentaven les galeries, que's vegeren plenes d'una immensa gentada disposada a fruit les delícies de nostres cançons.

Es desgranà un interessant programa, compost de les millors composicions que canta l'Orfeó. Aquesta audició afirmà els seus prestígis i posà de relleu, una volta més, els mèrits del seu mestre en Josep Vilatobà,

les composicions del programa, havent-se de cantar «Els tres tambors» per a satisfer al públic que demanava la repetició de «La Negra Sombra».

«Ave Verum», de Saint Saëns, va causar molt bon efecte als qui no coneixien aquesta composició de gran valor musical i plena de dificultats que'l conjunt de l'Orfeó sapigué vèncer aïrosament. Lamentem que per les escasses condicions acústiques del local no hàgim pogut apreciar en sa justa valor les bel·leses d'aquesta plana musical.

Després del concert, els orfeonistes foren obsequiats amb un lonx, i el mestre Vilatobà i les comissions de l'Orfeó i del Casal complimentades per l'alt personal de «La Prensa».

NOVA ANTOLOGIA POETES CATALANS CONTEMPORANIS

PRELUDI

Ella fou meua unes suaus diades,
quan la tardor comença d'apuntar
i les tardes són fines i daurades
sota la polidesa del cel clar.

Foren meves ses tímides besades,
tinguí la serenor del seu mirar;
mes aquestes delícies són passades:
tota ella va esvaint-se temps enllà.

En la llunyaria de la seva ruta
l'obiro fonedissa, diminuta,
com ella degué veure's en mos ulls.

Mes m'ha deixat, per a seguir ma via,
si no la gracia de sa companyia,
mos pensaments de son record curulls.

CONHORT

Estès en l'herba menuda i florida,
com m'és plaent està esguardant el cell!
Bo i esguardant-lo, l'esperit oblida,
a poc a poc, tot enfollit anhel.

Les veig més lluny, endintre de ma vida,
aquelles hores de neguit cruel,
quan son desdeny, damunt de ma ferida,
lent i implacable, destil·lava fel!

Ara, gustant aquesta placidesa
de tot això que obir i que m'envolta,
sento en mon cor com si es fongués quelcom:

sento envair-me d'una igual tendresa
que quan he dit per la primera volta,
damunt dels camps, el seu dolcíssim nom.

FERRÀN SOLDEVILA.

El proper número de «Resurgiment»

estarà dedicat a la festa de les lletres catalanes. Publicarem una extensa i detallada informació gràfica i literària de tots els actes que's realitzin. Poesies premiades en els Jocs Florals, retrats de la reina de la festa i poetes premiats, etc.

INFORMACIÓ GENERAL DE CATALUNYA

BARCELONA

En el festival que, organitzat i prenent-hi part l'Orfeó Català i la Orquestra Simfònica de Madrid i a benefici de la sotscripció internacional oberta a favor dels òrfens del mal-haurat mestre l'Enric Granados, es donà per la Simfònica madrilenya la primera audició d'una obra de l'Eduard Granados, fill del nostre insigne compatriota. Té per títol «Preludi per al quart acte d'Ifigenia in Tauris», essent el tema de l'obra un «apunte» de l'Enric Granados fet per a les improvisacions del mestre en la representació de la «Ifigenia», donada en el Teatre Auditorium.

Pròximament tindrà lloc en el Foment del Teatre Català la primera de les vetllades que la Comissió de Propaganda, d'acord amb el Consell Directiu del mateix, ha organitzat per a celebrar durant la present temporada, en obsequi als seus socis protectors.

La sessió, que serà en honor d'en Frederic Soler, promet revestir excepcional importància, ja que'n ella l'eminent dramaturg Ignasi Iglesias donarà lectura a un estudi que sobre la personalitat de l'autor de «La dida» està escrivint.

Oportunament s'anunciarà el nom de les altres personalitats que en honor d'en Frederic Soler hi pendran part.

Fa pocs dies quedaren llestes totes les obres de consolidació de les arquacions i allargament del vestíbol de la Casa Consistorial, que la vaga dels paletes va entretenir durant molt temps.

Aquesta important reforma donarà una major sumptuositat al Palau Municipal.

La Comissió de Governació té en estudi la creació d'una oficina de Cerimonial, que funcionarà sota la direcció del cap de la Guardia Urbana, don Manuel Ribé. Estarà adscrit a la mateixa, personal de les oficines municipals de regoneguda idoneïtat en la matèria, el qual tindrà cura de tot lo concernent a cerimonial de l'Ajuntament, delegacions d'aquest i de l'Alcaldia, distribució de tots els documents que els diferents Negociats despatxen diàriament i de tot lo que es relacioni directament amb la representació de la ciutat.

Varen visitar a l'alcalde accidental el president de la Diputació provincial de Lleida, senyor España, el diputat de la mateixa, senyor Pereña, amb objecte de canviar impressions respecte a la efectivitat del llegat del mil·lionari català recentment mort a l'Argentina, senyor Vila i Codina.

L'Esbart Barceloní de Dançaires de l'associació autonomista «Catalunya», del districte V, anà a Saragossa a pendre part en el número del programa d'aquella festa major, anomenat «Cantos y bailes regionales», en el qual hi havien colles andalusa, valenciana, asturiana i aragonesa.

Junt amb aquestes colles assistí a la recepció triomfal que Saragossa va fer a la banda militar de Segovia.

L'Esbart fou rebut pels socis del Casal Català qui portaven sa bandera catalana; el president, senyor Jou, els acompanyà a fer una visita de compliment a l'alcalde de Saragossa, a visitar els monuments més notables i alguns establiments industrials.

AMETLLA DEL VALLES —

S'han acabat ja en aquest pintoresc poble de la comarca vallesana, les festes de la temporada d'estiu a les quals han contribuït les famílies de la colònia.

Per la diada de la Mercè, amb motiu de la inauguració de la llum elèctrica i el comiat de la colònia estiuejadora, hi hagué dansa a la societat «El Llíri»; a la tarda, festa infantil, elevació de bombes grotesques, focs japonesos i sardanes.

Al cap-vespre s'organitzà un ball al Bosc de la Mina, convenientment encatit i il·luminat a la veneziana que, instal·lat sota un doser d'espès ramatge, va resultar d'un efecte sorprenent. A la nit es donà una serenata per l'orquestra i la societat coral «El Llíri», al passeig de les Acàcies, executant-se composicions populars, sota la experta batuta del jove director don Lluís Pareras, que foren aplaudides per l'immensa generació que ho escoltà, aviant-se després un castell de focs artificials.

Per final de festa, va tenir lloc, en l'elegant saló-teatre, un lluit ball de societat sumament concorregut per tota la colònia estiuejadora i per quasi la població sencera.

BLANES —

Després de llarga absència, passada a Itàlia, dedicant-se a sa carrera artística, despenyant importants papers en les òperes representades a la Scala de Milà i altres teatres, obtenint sorollosos èxits, ha tornat la primera tiple senyoreta Carolina Zola, disposada a efectuar una excursió artística per Catalunya i altres ciutats d'Espanya.

La seva primera visita ha estat a Blanes, on té la família, i durant la seva estada en aquesta vila ha donat un concert en el teatre del Cine Fortuny, cantant escullits fragments de les òperes «Faust», «Tosca», «Traviata», «Aida», «Cavalleria Rusticana», «Carmen» i «Il Trovatore», deixant sorpreses a quants la coneixien del principi de sa carrera.

Recordant sos primers passos en les vetllades de l'Orfeó de Blanes, on havia obtingut merescuts aplaudiments, hem de convenir que durant aquest temps d'absència ha millorat notablement, no dubtant en afirmar que avui està en condicions de presentar-se en qualsevol dels millors teatres de nostres principals capitals. La seva veu fres-

ca i ben timbrada, la emet sense el més lleuger esforç, donant l'expressió deguda a les notes que matitza amb art i delicadesa admirables.

MANRESA —

S'ha donat aute de no poder-se processar en la causa que per compra de vots es va instruir a Manresa contra alguns senyors, condemnant l'ex-diputat, candidat derrotat per l'esmentat districte en les darreres eleccions don Lluís Vila, al pagament de costes judicials.

MASQUEFA —

El dia 16 del mes passat, a les quatre de la tarda, morí en aquesta vila l'insigne català Antoni Llopart i Esteve, home de cor, tot bonat, tot amor.

La seva senzillesa, amabilitat i generositat, son tracte d'una suavitat encantadora, i sos excel·lents sentiments eren dots encarnades en ell d'una faïç tan singular, tan harmònica, que era unànim la dita de que, la primera volta que amb ell es parlava, un s'hi sentia atret.

Fou el senyor Llopart apòstol convençut de les llibertats de Catalunya, i per sa patria, de la que n'era amant fervorós, lluità amb tota l'ànima.

Dencansi en pau l'agregi patrici, i espill de virtuts. Son record quedarà etern, passant de generació en generació.

MATARO —

Dies enrera es celebraren a Mataró alguns obsequis en honor del diputat senyor Padrós, nomenat fill adoptiu de dita ciutat.

PRAT DEL LLOBREGAT —

Com a capvuitada de la festa major de aquest poble s'hi celebraren mantes festes el dia 8 del mes passat, essent les més valioses les renyidíssimes curses de bicicletes lliurades entre elements de la població, un notable concert per les tres seccions de senyorettes, homes i nois del llorejat Orfeó de Sans, que dirigeix don Llorenç Carbonell, auxiliat per les senyorettes A. Munné i M. Bodro i l'Anicet Beya, integrant-lo composicions populars catalanes i d'alguns autors estrangers, havent de ser bisades més de la meitat.

Tothom es desfeia en elogis a l'Orfeó, tant per la interpretació del programa, com per l'atenció que havia tingut amb el poble al cantar davant la casa de la Vila algunes escullides composicions. Així ho testimonià el digníssim Batlle des del balcó comunal al dirigir unes breus i patriòtiques paraules al poble i a l'Orfeó.

SANT JOAN DESPI —

A mitjos del mes passat es va celebrar a la xamosa població de Sant Joan Despi una brillantíssima festa d'ensenyança en commemoració del centenari de Cervantes i el descobriment de l'Amèrica.

L'acte era organitzat per l'Associació Protectora de l'Ensenyança de la dita vila. Presidiren les autoritats de Barcelona, que totes enviaren representació i ocupà la presidència el senyor Batllès i Bertràn de Lis, delegat especialment del ministre d'Instrucció Pública en aquest acte.

Tan interessant i brillantíssima festa, a la qual hi assistiren molts cònsols americans a Barcelona i el senyor Menacho, en representació de la «Casa de América», acabà prop de les vuit del vespre, marxant a Barcelona tots els expedicionaris en el tren penúltim, despedits per les autoritats i Junta Directiva de l'Associació Protectora de l'Ensenyança, a la qual felicitem coralment per l'èxit assolit en aquest acte.

TERRASSA —

El mes passat es celebrà a Terrassa un miting d'afirmació republicana, en el qual parlaren eloqüents oradors.

VILANOVA —

Ja de temps un nucli de joves d'aquesta bella ciutat mediterrània, amants de la nostra terra, treballava amb dalit per a portar a cap la creació d'una entitat nacionalista formada pel jovent de nostre poble.

En una reunió tinguda dies enrera en l'estatge que ocupa el «Centre Català», es nomenà, d'entre els joves allí presents, una comissió per a entendre en els treballs d'organització i demés que siguin precisos per a portar a la constitució definitiva la projectada entitat. Són ja en creixent nombre els joves que han respost amb entusiasme a la idea tan tost llençada, i és de creure que un cop constituïda oficialment l'entitat, tot el jovent voldrà contribuir-hi, per a que l'ideal de nostra Catalunya tingui a Vilanova un ferm baluart.

GIRONA

Fou una festa plena de grandiositat per a les lletres catalanes, els Jocs Florals celebrats a Girona el dia primer del mes passat.

Obtingué la flor natural el pulcre i inspiradíssim poeta gironí en Miguel de Palol. Foren premiats, també, en Prudenci Bertrana, en Josep Carner, en Josep Maria de Sagarra, en Joaquim Ruyra, en López Picó, en Joan Llongueras, etc., tots ells de gran valua dintre el renaixement literari català.

Se nomenà reina de la festa a la gentil senyoreta Na Rosa Jubert.

El consistori obsequià els poetes premiats amb un lonx d'honor.

*** Tingué lloc a Girona, convocada en nom de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, per la Comissió delegada de la dita capital, una reunió magna de representants de totes les forces culturals i patriòtiques i de les corporacions oficials gironines, per a donar principi a les tasques preparatòries del V Concurs Nacional de Historia de Catalunya que ha de celebrar-se l'any vinent a la immortal ciutat.

La Comissió delegada de l'Associació Protectora a Girona, comunica les més falagueres noves respecte a la acollida que les convocatòries per a la reunió esmentada van mereixent dels elements convidats.

EMPURIES —

L'edifici del Museu d'Empuries, edificat per la Junta de Museus de Barcelona i costejat per la Diputació, és degut al projecte de l'arquitecte don Josep Goday, qui ha fet obra d'un bell sabor català i d'harmonia avinença, amb l'indret ple de ruïnes que volta l'edifici, en els terrenys de les excavacions.

En el Museu, que s'inaugurarà aviat, s'hi formarà a base d'e repetits, una col·lecció d'objectes, que dongui idea de les troballes fetes, i de les civilitzacions que habitaven aquella ciutat.

LLEIDA

La premsa lliberal de Lleida parla com segueix de la última assemblea del partit:

«El dia 22 del mes passat es reuní per primera volta el nostre partit, després de feta la unió de totes les forces lliberals, en una gran assemblea convocada pel directori lliberal de la província.

Aquest directori ha convocat l'assemblea per a exposar als correligionaris els treballs realitzats i la necessitat de procedir a una completa reorganització del partit en la província. Emprò l'assemblea lliberal té, a més, un altre projecte, de grans transcendències en els moments actuals, i és afermar la personalitat política del nostre partit com instrument d'actuació en la política de Catalunya.

Però el problema que a nostra terra interessa no és solament el municipal; aspirem també a una major descentralització de les Diputacions i a una organització més forta, més sòlida de la Mancomunitat de províncies. Creada ja la Mancomunitat, el partit lliberal no sols ha de respectar, sinó que deu dedicar tots els seus esforços per a organitzar-la, per a fomentar-la, per a que tingui els recursos financers indispensables a una vigorosa actuació, amb el fi de que pugui cumplir tots els fins que la llei li atribueix. Tots els fins que l'Estatut de Mancomunitat atribueix a aquest organisme, els atribueix també la llei provincial a les Diputacions,

emprò aquestes no els han complert, no els han realitzat, perquè l'Estat no els facilita els recursos financers indispensables.

Procurem, doncs, que les Mancomunitats tinguin els recursos financers per a que la seva actuació administrativa i de forta propulsió dels interessos materials sigui intensa, sigui fructífera per als pobles.

Volem, com lliberals catalans, el respecte oficial a la nostra llengua, perquè constitueix part essencial de la pròpia personalitat d'un poble. La llengua és la característica dels pobles; per'xò, per a sostenir la peculiar caracterització del poble català, demanem i volem la cooficialitat de la llengua catalana i que els funcionaris públics tinguin la obligació de conèixer el nostre idioma, com tot ciutadà espanyol té el deure de conèixer l'idioma oficial, l'idioma castellà»

TARRAGONA

El més actual es celebrarà a Tarragona el segon dels actes organitzats per la comissió nomenada a Lleida per a conseguir la unió de les forces republicanes a Catalunya.

A aquest acte en seguiràn altres anàlegs a Girona i Barcelona, acabant la campanya amb una assemblea que probablement es celebrarà a Lleida, per a aprovar les bases per les quals s'ha de regir el nou partit.

ALCOVER —

El dia 15 del més passat en la camperola vila d'Alcover tingué efecte l'acte d'homenatge al poeta Antoni Isern i Arnau. Aquest tribut que els seus amics i admiradors dedicaren al trobador del camp, consistí en el descobriment d'una làpida commemorativa en la casa on va néixer l'Isern, un torricó de la vella muralla que circumda la històrica vila.

REUS —

El teatre de la societat Centre de Lectura de Reus, completament reformat, obri les seves portes al públic inaugurant la temporada una companyia catalana, de la qual formen part l'actor senyor Vinyas, que és el director, i l'aplaudida primera actriu senyoreta Fremont.

VALLS —

A Valls ha estat posada la primera pedra de l'edifici destinat a Biblioteca Popular, primera de les que la Mancomunitat Catalana estableix en les poblacions que ho han sol·licitat.

El projecte del tipus d'edifici adoptat, que fou premiat en el concurs celebrat a l'efecte, és degut a l'arquitecte don Lluís Planas.

Encara que, a dir veritat, aquest edifici no s'agermanarà molt amb el caràcter de les nostres poblacions, hi ha en ell notables condicions que l'han fet mereixedor de la distinció otorgada.

UN CONCERT NOTABLE

La vetlla del diumenge 26 prop-passat va celebrar-se en el luxós teatre Politeama el concert anyal per alumnes de l'Institut Musical Fontova.

La transcendència artística i social de l'acte realitzat va palesar-se d'una manera esplèndida, per la notable execució de les obres que integraven el programa i per la concurrència numerosíssima i selecta. El teatre oferia un aspecte brillantíssim. Pot dir-se que no hi havia un seient per a ocupar.

A l'obrir la cortina aparegué en l'escenari una formosa obra plàstica, natural, que irradiava vida i bellesa. Una immensa graderia humana formada per dues centes damiseles ocupava bona part del marc escènic, presen-

La pianista Leticia Ciancio ens delectà en el opus, 103 del V Concert de Saint-Saëns, que digué d'una faïçó impecable, arribant a un alt grau de perfecció. La senyoreta Ciancio, sense afectació en el dir i amb envejable intuïció artística domina la tècnica admirablement i entusiasma per la polidesa i claretat d'expressió.

En Ghirlanda ha demostrat ésser el deixeble estudiós que ja sentírem l'any passat. Enguany, més segur de si mateix i amb més riquesa expressiva, interpretà, en el violí, a Leonard, d'una faïçó notable.

L'Alfred Caldora, és tot una esperança. Conscient, ferm, enèrgic, suau, delicat, tot alhora, és de la categoria dels escullits. Glosà admirablement a Svendsen i a Sarasate, donant l'impressió d'un gran violinista.

Magnífic conjunt interpretador de les diverses parts del programa.

tant un conjunt admirable amb les albors dels llurs vestits i la bellesa dels llurs rostres.

Una nutrida orquestra, composta de quaranta professors, sospesa de la batuta dels germans Fontova, interpretà a Mendelssohn, Haendel, Weber i Wagner, i acompanyà als executants.

Tots ells demostraren posseir bones condicions, però cal esmentar a les senyoretes Maria Sáenz, germanes Ciancio i els senyors Ghirlanda i Caldora.

La senyoreta Sáenz, amb excel·lents coneixements tècnics i clara dicció, va revelar-se, en el piano, notable interpretadora de Chopin, el subtil compositor de patria polonesa, essent aplaudida amb justícia per la concurrència.

La violinista senyoreta A. Ciancio, en el Concert II de Vieuxtemps, demostrà una disposició admirable pel difícil art del violí, mostrant-se conscient de l'obra i fent vesllumar, en sa carrera artística, falagueres esperances.

Eixos cinc deixebles posen al lloc que li correspon, pel seu alt prestigi, a l'Institut Musical Fontova.

Un cor de dues centes veus femenines entonà «La verge bressant», de César Franck; «L'encant breu», de Mendelssohn; «Crepuscle», de Carles Pedrell, i «Les campanes de Salom», de Conrad Fontova.

Aquesta última producció del mestre Fontova, de marcat segell catalanesc, fou cantada en català. El seu autor hi ha impregnat l'esperit de la terra que'l vegé néixer, fent-ne una deliciosa melodia. Es d'aquelles cançons que entren a l'ànima, i molt més si reben l'homenatge d'ésser cantades per llavis estrangers. Dues centes veus argentines, en les dues accepcions de la paraula, modularen «Les campanes de Salom». La lletra perteneix al gran poeta català en Josep Carner.

En resum: Fou una vetllada magna, que honora a l'Institut Musical Fontova i dignifica a Catalunya.

N.

L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, als Catalans de l'Argentina

Germans de patria, salut! L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, de Barcelona, a l'objecte de donar major i més ràpid impuls a la obra de divulgació cultural i patriòtica que amb tant de seny i amor ve desenrotllant des de la seva fundació, ha cregut convenient donar satisfacció als anhels d'innumerables catalans dispersos pel món que volen contribuir, com afirmació palesa de la catalanitat llur, al sosteniment d'escoles on s'hi ensenyi el català i en català tots els idiomes corrents, i siguin les seves aules bella manifestació dels moderns mètodes pedagògics.

L'A. P. de l'E. C. sentia des de molt temps la fretura d'aixamplar el seu radi d'acció i la constitució a l'Havana, Santiago de Cuba, Buenos Aires, etcètera, de grups que espontàniament col·laboraven a la seva obra li ha planejat el camí per a anar d'immediat a la realització dels anhels que cobrava.

Així, complimentant el seu patriòtic manament i previa reunió a casa del venerable doctor Antoni de P. Aleu, fins allavors delegat de la Protectora, quedà constituïda definitivament a Buenos Aires la Comissió Delegada de l'A. P. de l'E. C. de la següent manera: En Joan B. Llonch, president; l'Amadeu Soler, tresorer, i en H. Nadal i Mallol, secretari.

Aquesta Comissió, a l'iniciar la seva tasca, enten un dever imperiós dirigir-se a tots els catalans de bona voluntat i de solvència patriòtica sollicitant-los-hi l'esforç llur, en la seguretat de que el clam que'ls hi adrecem serà degudament capít i interpretat com a una demostració sincera dels sentiments i propòsits que'ns menen, propòsits i sentiments dels homes que regeixen els destins de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

Voldriem presentar-vos, per a que capisieu la transcendència d'ella, tota la feina feta per la benemèrita institució durant els anys de la seva existència, mes els límits d'aquesta fulla són tan reduïts, que'ns hem de subjectar a fer-ne un disseny solament per a que us en formeu una petita idea.

Sabut és de tothom l'estat lamentable en que's troba a Catalunya l'ensenyança primària. El govern més que a procurar per escoles que siguin dignes de l'ensenyament que deu donar-s'hi, espaioses i higièniques retribuïnt amb esplendidesa als mestres, se preocupa de que aquests a Basconia, Catalunya, Galícia, etcètera, no puguin posar en vigència llurs particulars condicions d'ensenyament, privant-els-hi de que als infants els parlin amb el propi idioma, l'únic que pot amb eficiència, segons la moderna pedagogia, explicar-los-hi clarament el significat d'allò que deuen aprendre.

Per a contrarrestar eixa influència nociva per la cultura en general i rebutjada pels grans pedagogs, no hi ha sinó un mitjà: Instituir escoles a base de particulars empreses. A Barcelona i en moltes altres poblacions de Catalunya en funcionen algunes, ben poques per dissort i amb una vida força migrada. L'A. P. de l'E. C. ajuda a sostenir-les, subvencionant-les pel que les seves forces li permeten. Aqueix sol fet bastaria per a que ni un català qui s'entusiasma per les virtuts ideològiques de la nostra patria i anhela per ella un avenir esplendorós, no deixés de col·laborar a la obra de la Protectora, formant en els rengles dels seus adherents. Però hi ha molt més encare.

Anyalment convoca l'A. P. de l'E. C. als mestres catalans per a que concorrin amb llurs deixebles als grans concursos per ella organitzats, en diferents ciutats catalanes, d'escriptura, història, lectura i altres temes que constitueixen esdeveniments transcendents de cultura popular. En aquests actes se discerneixen valuosos premis als alumnes i professors que majors coneixements demostren. El jurat calificador és constituït per rellevants personalitats de l'intel·lectualitat catalana, i sempre judica sota un criteri d'equanimitat indubtable.

Periòdicament celebra també, la Protectora, concursos per a premiar obres de text per a les escoles. Properament realitzarà el convocat per a la publicació d'una Geografia de Catalunya, de caràcter elemental, otorgant-se un premi de 500 pessetes, donació del patrici resident a aquesta capital, doctor Antoni de P. Aleu, i un accèssit consistent en sis grans volums de la «Geografia General de Catalunya», ofrena de l'editor en Albert Martin.

A més d'aquests actes que eixuguen la seva font d'ingressos, l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana en realitza d'altres, com són: la implantació de càtedres d'història i literatura catalanes en centres especials per a l'ensenyament.

Heu's-aquí, lleugerament traçada, l'acció que desenrotlla, per la cultura del nostre poble, l'A. P. de l'E. C.

Ajudar al seu sosteniment és fer obra d'alta cultura i patriotisme.

Joàn B. Llonch, president. — Amadeu Soler, tresorer. — H. Nadal i Mallof, secretari.

Sostenidors de "RESURGIMENT"

ALEU, ANTONI DE P.; ARIAS, PIUS; CAIROL, M.; COLOMER, FRANCESC; CUCURELLA, JOÀN; ESTEVE, VICENS; FLURIACH, LLUIS; FRAXEDAS, RICARD; GRAELLS, JOAQUIM; JULIÀ i AUGÉ; LLONCH, JOÀN B.; MUR, ENRIC DE; NADAL i MALLOF, H.; PAGÈS i SUÑOL, P.; RIAMBAU, JOÀN; RIVIÈRE, LLUIS; SARDÀ i FORTUNY, OT DE C.; SIBILA, D.; SOLER, AMADEU; TRIAS, F.; VILA i VALLÈS, A.

LA QÜESTIÓ DE POLONIA

Els aconteixements que's deriven de l'afro-sa conflagració bel·lica que extremeix al món des de les terres roges de l'Europa, ben pocs hauràn causat l'estupefacció com la solució que acaben de donar al plet nacionalista de Polònia els imperis alemany i austro-hongarès.

Es un cas d'aquells que deuen haver de passar a l'història dels moviments nacionalistes, com a mostra de mala fè i roïneria dels imperis absorbents enfront les nacionalitats sotmeses, per la força incontestable, a llur capriciosa voluntat.

Polònia, la soferta, la màrtir, la heroica, la noble Polònia, aquesta antiga i gloriosa nació que vegé ultratjats els seus drets per les grapes monstruoses de Rússia, Prússia i Àustria i que ara s'ha vist forçada a guerrear contra si mateixa per aquell mal fat profetitzat pel seu rei en Joan, ha estat novament profanada, envilida i ultratjada en lo que té de més íntim un poble: el sentiment de reivindicació nacional.

Alemanya i Àustria-Hongria han concedit la gràcia de constituir-se en estat nacional a les terres poloneses conquistades a Rússia durant la guerra que segueix amb més ferocitat que mai, amb el ben entès de que rebren, de part dels imperis centrals, un contralor especial en tant no's faci efectiva la pau a Europa. No-res-menys consigna l'al·locució que estableix tals garanties, es crearà un exèrcit polonès organitzat, instruït i comanat mitjançant els acords que's deriven de la sobirana voluntat imperial.

Així mateix s'els hi imposa un rei bavarès per a regir els llurs destins.

Com se veu, doncs, aquesta bombejada magnanimitat no és més que una covarda maniobra, un enginy malvat per a augmentar els efectius bel·lics d'Alemanya i Àustria. I contra aquesta raó, sòlida i indestructible, no hi caben objeccions de cap mena. Es la veritat diàfana que sols als qui un cec apassionament els mou, els semblarà equivocada.

Prússia té una extensió de 44.000 kilòmetres quadrats de territori polonès, amb una població no menys de quatre mil·lions d'habitants, segons li assignà el Congrés de Viena, l'any 1815. Àustria és senyora de la Galitzia, amb una població prop de vuit mil·lions d'habitants. Perquè, si el seu anhel, a l'implantar el nou estat, obeïa als ideals lliberadors que'ls hi assignen els seus esperituals devots, no incloïen a la flamant instal·lació aquests dotze mil·lions de polonesos?

Si així s'hagués fet, la reconstitució de l'antic regne polonès hauria estat realitat formosa, i nosaltres, que sentim, abans que tot altre ideal, el nacionalisme redemptor, no hauríem escatimat, sense fer traïció a l'ideal de Catalunya, les lloances que mereixeria aital esdeveniment. Però no és així, i no podem menys d'anatematitzar, com a

bons nacionalistes mundials, l'execrable gesta d'uns estats opressors que fan d'un bocí de territori violentment arrencat a l'enemic i susceptible de tornar a ésser d'aquest, puix encara dura la batalla, un estat fictici, sense consistència, solament per a servir d'escambell per a noves aventures.

Aquesta mostra de com entenen els imperis centrals la internacionalitat del dret de reconstituir la sobirania perduda que a les nacionalitats sotmeses assigna la llei biològica dels pobles, ens ha posat de manifest el que hem cregut sempre des que la guerra de les nacions s'inicià: que'ls drets de les petites nacionalitats sols els defensaven els països que formen la quàdruple al·liança.

Si els fets que sobrevinguin a la lluita actual ens demostren el contrari, nosaltres, com avui, com sempre, regoneixerem la raó per damunt de totes les coses, i farem sentir la nostra protesta irada tal com avui la pronunciem: vibrant i enèrgica.

Pel moment, la llibertat de Polònia, de la gran Polònia, — no d'aquesta fragmentària Polònia russa d'avui, envilida, — de Bèlgica, de Sèrbia i de mantes nacionalitats que clamen lliberació, creiem és defensada pel nucli de nacions que lluiten amb la França heroica.

H. NADAL i MALLOF.

NOTICIES

El dilectíssim amic nostre i notable poeta en Faust Casals i Bové, s'ha fet càrrec de la corresponsalia literaria de RESURGIMENT a la capital de Catalunya.

L'amic Casals ha promès enviar-nos, mensualment, cròniques de vida catalana, la primera de les quals publiquem avui. Coneixent, per haver-lo viscut, l'ambient que'ns envolta, no cal dir com en Casals representa per a RESURGIMENT una bella adquisició. Coincideix aquesta amb la sensible nova rebuda de nostre exquisit col·laborador en R. Quintana i Arbós, qui per atendre als seus particulars negocis no pot comprometre's a seguir enviant les seves interessants correspondències mesals.

◆ ◆ ◆

Responent a la crida publicada en nostre primer número, hem rebut des de la patria afectuoses lletres d'escriptors catalans, prometent articles que anirem publicant a RESURGIMENT per ordre d'arribada.

Així avui les nostres pàgines s'engalanen amb la firma d'en Josep Alemany i Borràs, a qui regraciem coralment la deferència tinguda amb la nostra publicació.

◆ ◆ ◆

La secretària de la Comissió Delegada de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, ens comunica haver rebut últimament de les entitats «Centre Català» i «Casal

Català», d'aquesta ciutat, les respectives sollicituts per a ingressar com a socis col·lectius, havent estat admeses en la sina de tan patriòtica institució cultural.

Molt celebrem aquesta nova.

◆ ◆ ◆

Espana, la notable revista de Madrid, ha publicat, precedit d'un conceptuós elogi de l'autor, l'article del nostre col·laborador dilecte en Josep M. Monner-Sans, titolat «L'Allau», que vegé la llum en el número 3 de RESURGIMENT.

◆ ◆ ◆

Tenim entès que en el festival que s'organitza en honor de la reina i cort d'amor poetes i escriptors premiats i jurat calificador dels Jocs Florals d'enguany, que deuen celebrar-se el proper dia 10, en el teatre Nuevo, s'estrenarà l'Himne a la Senyera, per l'«Orfeo Català», lletra d'en Faust Casals i Bové i música del mestre en Josep Rodoreda. Oportunament ens en ocuparem.

◆ ◆ ◆

Nostre distingit amic, el doctor Antoni de P. Aleu, durant el seu passeig per Catalunya s'ha ocupat intensament de tot quant interessa a les agrupacions catalanes d'aquest continent; i fa pocs dies ha enviat una serie de publicacions als centres catalans de suramèrica. No-res-menys ens comunica el doctor Aleu que espera de nostra terra altres publicacions de propaganda que remetrà als centres per a ús dels seus associats.

Creiem que tots acceptaran de bon grat el valiosos concurs del doctor Aleu.

◆ ◆ ◆

Hem tingut la satisfacció d'estrènyer la mà al notable poeta i dilecte amic en Bartomeu Sabadell, qui té el propòsit de radicar-se a Buenos Aires.

Ja sab el ferm nacionalista català el molt que se l'aprecia a aquesta redacció per a excusar-nos tot altre oferiment.

◆ ◆ ◆

Preguem a les entitats catalanes de províncies, que no hagin respost a la nostra comunicació última, se serveixin fer-ho ben aviat per exigir-ho així el caràcter de la nostra petició.

Si aquest nou requeriment no té eficàcia, apel·larem als mitjans de publicació que'ns ofereix el nostre periòdic, a l'objecte de que tothom s'enteri del procedir incorrecte i antipatriòtic de certes institucions amb nom català que són escarni de Catalunya.

RESURGIMENT accepta totes les idees i opinions que s'emetin, sempre que la finalitat llur no atenti als principis nacionalistes que defencem per la llibertat de Catalunya. Dels treballs firmats, s'en fan responsables llurs autors.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

NORMES ORTOGRÀFIQUES

(Vegi's els números 1 i 3.)

13. Se conservarà la lletra *x* (pronunciada *cs*, *c* o *gz*) dins els mots erudits que en llatí presenten *x*. Exemples de *x* pron. *cs*: *convexe*, *perplexe*, *fixe*, *prolix*, *ortodoxe*, *paradoxe*, *lux*, *lèxic*, *òxid*, *asfíxia*, *crucifix*, *tòrax*, *índex*, *vèrtex*, *apèndix*, *apoplexia*, *conexió*, *axioma*, *Alexandre*, *relaxar*, *flexió*, *mixte*, *text*, *juxtaposició*, *contextura*, *excloure*, *excusar*, *expansió*, *experiència*, *explicar*, *explosió*, *exponent*, *expressar*, *extensió*, *exterminar*, *extinció*, *extracció*, *extraordinari*. Exemples de *x* pron. *c*: *excedir*, *excel·lent*, *excèntric*, *excessiu*, *excitar*. Exemples de *x* pron. *gz*: *exacte*, *exagerar*, *examen*, *execrar*, *executor*, *exemple*, *exempte*, *exercir*, *exigir*, *exigu*, *existir*, *exuberant*, *exhalar*, *exhibir*, *exhortar*, *exhumar*, *inexhaustible*, *hexàmetre*, *hexagon*. — Noteu: no s'escriurà *x* sinó *s* dins els mots següents, sovint escrits erròniament amb *x*: *estendre* (fr. *étendre*) i *estrany* (fr. *étrange*) que són mots populars (com *escabellar*, *escurçar*, *escaure*, etc.), i *espontani* (fr. *spontané*), *escèptic* (fr. *sceptique*), que en llatí no tenen *x* sinó *s* (*spontaneus*, *scepticus*).

El *sò* de *x* palatal, es representarà per *x* en general i per *ix* darrera de *a*, *e*, *o* o *u* que no formi part d'un diftong. Exemples: *xafegor*, *xarol*, *xerigot*, *xifra*, *xiprer*, *xiscлар*, *xop*, *xuclar*, *planxa*, *punxa*, *gronxar*, *Elx*, *escorxa*, *perxa*, *marxa*, *baix*, *baixa*, *baixar*, *caixa*, *aixella*, *esqueix*, *madeixa*, *teixir*, *eixam*, *eixut*, *boix*, *mcixó*, *gruix*, *gruixa*, *gruixut*, *uixer*, *ix*, *reix*, *ixent*, *albixeres*, *clixé*, *guix*, *guixaire*, *rauxa*, *disbauxa*.

14. Les plosives finals són representades, adés per *g*, *d*, *b*, adés per *c*, *t*, *p*.

S'admeten la *g*, la *d*, i la *b* finals en els mots erudits que en llatí presenten *g*, *d*, *b*. (Ex.: *esòfag*, *pròleg*, *diftong*; *àcid*, *rígid*; *monosíl·lab*, *verb*) i en els mots populars els ètims dels quals tenen *g*, *d*, *b* (o *v*) (Ex.: *llarg* de *largus*, *verd* de *viridis*, *barb* de *barbus*), fent-se, però, excepció dels noms que en llatí terminen en *-itudo* (Ex.: *amplitud*, *beatitud*, *llat. amplitudo*, *beatitudo*) i dels mots populars en què la plosiva es troba precedida d'una vocal accentuada (Ex.: *humit* de *humidus*), i tenint-se en compte que, en tots els casos, s'escriurà amb *c* i no *g* la primera persona del singular de l'indicatiu present (Ex.: *valc*, *vinc*). S'admet també la *b* en *cab* (de *cabre*), *sab* (de *saber*), i *reb* (de *rebre*).

En virtut d'aquesta Norma:

I. Darrera de consonant: s'escriurà *g*, *d*, *b* finals o *c*, *t*, *p* finals en el masculí, en el primitiu o en l'indicatiu present, segons que el femení, els derivats o l'infinitiu presenten *g*, *d*, *b* o *c*, *t*, *p*. Ex.: *llarg* (fem. *llarga*, der.

llargaria, *allargar*), *alberg* (*albergar*), *sang* (*sangonós*, *sangonera*), *fang* (*fanguera*, *fangós*), *oblong* (*oblonga*), però *arc* (*arcada*), *blanc* (*blanca*, *blancor*, *emblanquir*), *blavenc* (*blavenc*); — *verd* (*verda*, *verdor*), *covard* (*covarda*, *covardia*, *acovardir*), *llard* (*llardós*, *enllardar*), *sord* (*sorda*, *scrdejar*); *perd* (*perdre*), però *fort* (*força*, *enfortir*), *cobert* (*coberta*, *encobertar*), *tort* (*torta*), *surt* (*sortir*); — *verb* (*verbal*), *superb* (*superba*, *ensuperbir*), *balb* (*balba*), però *esquerp* (*esquerpa*), *colp* (*colpir*).

II. Darrera de vocal no accentuada: Com en el cas anterior; així, *pròdig* (*pròdiga*, *prodigar*), *sacríleg* (*sacrilega*, *sacrilegi*), *catàleg* (*catalogar*), *anàleg* (*anàloga*, *analogia*), *centríjug* (*centrífuga*), *cartílag* (*cartilaginós*), però *intrínsec* (*intrínseca*), *estómac* (*estomacal*), *únic* (*única*); — *àcid*, *àrid*, *àvid*, *càndid*, *esplèndid*, *estúpid*, *fètid*, *insípid*, etc. (*àcida*, *àrida*, etc.), *òxid* (*oxidar*), però *lícit*, *decrèpit*, *inèdit*, *explícit*, *insòlit*, *paràsit*, etc. (*lícita*, *decrèpita*, etc.), *límit* (*limitar*); — *monosíl·lab* (*monosil·làbic*) *hidròjob* (*hidròjoba*, *hidrojobia*), *àrab* (*aràbic*), però *filàntrop* (*filantropia*), *príncep* (*príncipal*). — S'exceptuen *buit*, *aràbic* i els mots en *-ec* *màneg*, *càrrec*, *tràfec*, *rústec*, *ròneg*, *rènec*, *ferèstec*, *ròssec*, *préssec*.

III. Darrera de vocal accentuada: S'escriurà sempre *c*, *t*, *p*; així, no solament *sic* (fem. *seca*, der. *assecar*, *sequedat*), *ric* (*rica*, *riquesa*), *iníc* (*iniqua*, *iniquitat*), sinó *manyac* (*manyaga*, *amanyagar*), *grec* (*grega*), *amic* (*amiga*), *groc* (*grog*, *grogor*), *feixuc* (*feixuga*), *joc* (*joguera*), *jòc* (*joguina*); — no solament *dret* (*dreta*, *dretura*), *nèt* (*nèta*, *netejar*), *petit*, (*petita*, *petitesa*), *bat* (*batre*), *permet* (*permetre*), sinó *fat* (*fada*, *fador*), *blat* (*blader*), *fret* (*freda*, *fredor*), *mut* (*muda*), *nebot* (*neboda*, *neboda*), *paret* (*aparedar*), *set* (*assedegat*), *pensat* (*pensada*), *sentit* (*sentida*), *perdut* (*perduda*), *pot* (*poder*), *put* (*pudir*); no solament *drap* (*draper*), *xop* (*xopar*), *Josep* (*Josepet*), sinó *cap* (*cabota*, *acabar*), *cup* (*cubell*), *llop* (*lloba*), *estrep* (*estrebada*). — Excepcions: *demagog*, *pedagog*, *zigzag*, *bulldog*; — *sud* i alguns noms propis com *Alfred*, *Conrad*, *David*, *Nemrod*, *Madrid*, *Bagdad*; — les tres formes verbals *cab*, *sab* i *reb*, *adob*, *rob*, *club*, *nabab* i alguns noms propis com *Jacob*, *Job*.

15. En fi de paraula, s'escriurà *tx* dins els pocs mots com *despatx*, *esquitx*, els derivats dels quals presenten *tx* (*despatxar*, *esquitxar*); en tots els altres casos s'escriurà *ig* darrera de *a*, *e*, *o*, *u*, i *g* darrera de *i*. Ex.: *maig*, *faig*, *raig*, *gaig*, *lleig*, *bateig*, *oreig*, *sacceig*, *mig*, *trepig*, *desig*, *goig*, *boig*, *roig*, *fuig*, *puig*, *enuig*, *rebuig*.

(Acabarà.)

== CASES CATALANES RECOMANABLES ==

TALLER D'ESTOIGS FINS. — JOÀN SOLDEVILA. —
Corrientes, 787, pis 2^{on}.

"LA PROVEIDORA CATALANA". — Elaboració de butifarres de totes menes, sobrassada i llonganices de Vich. Especialitats de la casa: Salsitges i butifarra de faves a la catalana.
Mercat San Telmo, llocs 51 i 52.

PENSIÓ CATALANA, *Rivadavia, 1319.* — Cuina verdaerament a la catalana. Menjars com de família. Habitacions clares i ventilades. Servei esmerat. Preus reduïts.

PENSIÓ «FONT», *Moreno, 552.* — Peces amb mobles, totes les comoditats, a preus moderats.

Teodomir Suñé

Escrivà

Sarmiento, 385 - U. T. 1345, Avenida

RESURGIMENT

PUBLICACIÓ MESAL CATALANA

CONDICIONS D'ABONAMENT:

Trimestre. \$ 1.—

Semestre. „ 2.—

Número solt. „ 0.30

Quota de cooperador (mesal), „ 1.—

Redacció: México, 1354.

Administració: Cangallo, 828, llibreria

Unió Telef., 3323 (Llibertat)

Cases "EL CAP BERNAT"

Francesc Tort avisa a la col·lectivitat catalana, que ha mudat el comerç de Lima i Chile, al carrer

RIVADAVIA 3929 al 31 (estació Medrano, subterrani)

Telefons: Coop. Telef., 597 (Oeste) — Unió Telef., 1570 (Mitre)

La sucursal única, és a **PICHINCHA, 180** (Mercat Spineto)

Cooperativa Telefónica, 741 (Central)

No cal recomanar els articles que ja coneix la clientela; ells els trobaran igual en la casa principal que a la sucursal, servint franc de port els
encarrecs a domicili i sens recarrec.

Demanin cataleg i visitin les noves cases, en les que sempre
hi trobaran novetats.

Gran empori de DISCS i FONOGRAFS

COMPRA - VENDA i CANVI

PORTUSACH i FAMADAS

Discs dobles, des de \$ 0,50.—Canvió discs en bon estat, abonant \$ 0,25. — Vendes a l'engros i al menudeig

Independencia, 1005 - 1007 — Sucursal: BERNARDO DE IRIGOYEN 1120
Buenos Aires

FORN i CONFITERIA

DE

MIQUEL VILA i Companyia

Especialitat en pastes a la catalana. Tortells, panallets, braços de gitano i *palos de Jacop*. Coques de llardons, pinyons, etc.

RIVADAVIA, 1317 — U. Telef., 5209 (Llibertat)

RESTAURANT "JOCKEY CLUB"

DE

EUGENI ESTORCH BATLLE

S'admeten pensionistes. Servei a la carta. Llits, des de \$ 0.60
Comoditats per a famílies i passatgers. PREUS ECONOMICS.

Bernardo de Irigoyen, 545 — Buenos Aires

Sucursals per a hospedatge: TACUARI, 619 i CHILE, 838

MATALAÇOS a l'estil català

(REFORMA i VENDA)

Gran assortit en tot lo pertanyent al ram
ENCARRECS PER CARTA O PERSONALMENT

Carrer DIRECTORIO, 88

Coop. Telef., 329 (Oeste)

BUENOS AIRES

Confiteria Catalana "EL CRISTAL"

de JAUME ROQUETA

Especialitat en Fonts i Ramellets per a Casaments i Bateigs,
Tortells, Braços de gitano, Biscuits de la reina, Neules,
— Turróns, Panallets, i altres pastes a la catalana. —

Bernardo de Irigoyen, 1102 i Humberto I, 1000

Unió Telef., 1486 (Buen Orden) — BUENOS AIRES

Esteve Juncá

*Tenedor de llibres, dip'emat
S'exercix per hores—Preus mèdics*

Solis, 230

Buenos Aires

GRANS ESTABLIMENTS

□ □ □ □ □ DE CALÇAT

"LA MARINA"

J. VALLDOSERA & CIA.

TELEFONS | Coop.: 4 5, 3826 (Central) - 3 nort - 491, 1757 (Central).
Unió: 1417 (Juncal) - 1731 (Llibertat).

CASES DE VENDA

Santa Fe, 2273; Tucumán, 399;

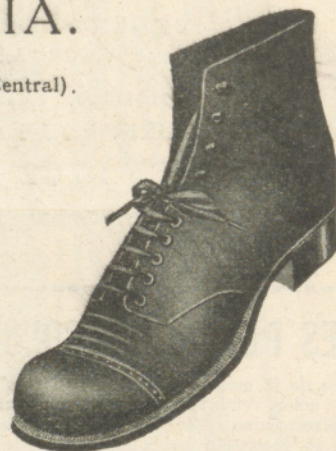
Santa Fe, 1957; Sarmiento, 1499;

Santa Fe, 2051 - Buenos Aires.

Article 0460 - M. Reclam

BOTA xarol, panyo, cosida
sola groixuda... \$ 9.90

Article 2893. - Reclam

BOTINA doble sola, folre
de cuiró... \$ 9.90

NOSTRES TALLERS SON ELS MES IMPORTANTS DE SURAMERICA

S'ENVIA A L'INTERIOR CONTRA GIR POSTAL, ACOMPANYANT 0,50 CENTAUS PEL PAQUET POSTAL

LLIBRERÍA, PAPERERÍA, IMPREMPTA, ENQUADERNACIÓ

A. SOLER

CANGALLO, 828 - Buenos Aires - U. Telef. 3323 (Llibertat)

TARGETES DE VISITA, CLASSE FINA, A UN PESSO EL CENT

CATÀLEG DE LLIBRES EN CATALÀ

BALAGUER. — Don Joan de Serrallonga	\$ 1.40
BURGAS. — Fruit d'amor.	\$ 1.40
Vidamor.	\$ 0.70
CAPELLA, J. — Llibre del dolor.	\$ 2.—
CARNER, J. — Els fruits saborosos.	\$ 0.70
Flores de Sant Francesc.	\$ 1.—
El llibre dels poetes.	\$ 2.—
La malvestat d'Oriana.	\$ 1.40
Monjoies.	\$ 3.50
La paraula en el vent.	\$ 4.20
Aques i ventalls.	\$ 1.40
COSTA I LLOBERA. — Poesies.	\$ 5.50
DAUDET, E. — En Tartarin als Alps.	\$ 0.70
Port Tarascó.	\$ 0.70
FOLCH I TORRES. — Catalunya Pintoresca.	\$ 1.—
De quan les besties parlaven, 2. ^a	\$ 0.70
FUENTES, E. — Aplec.	\$ 2.—
Estudis.	\$ 2.—
Prosa.	\$ 2.—
GUIMERA, A. — Aigua que corre.	\$ 1.40
La Baldrina.	\$ 0.70
El camí del Sol.	\$ 1.40

Les monges de Sant Aymán.	\$ 1.40
Mossén Janot.	\$ 1.40
Rei i Monjo.	\$ 1.40
La sala d'espera.	\$ 0.70
Saint trist.	\$ 1.40
Titaina.	\$ 0.70
MARAGALL. — Obres completes, 5 toms, tela.	\$ 17.50
MARINEL-LO, M. — Contes.	\$ 0.70
MARTINEZ SIERRA. — La fira de Neuilly.	\$ 0.70
MASERAS, A. — Contes fatídics.	\$ 2.—
MESTRES, A. — Croquis ciutadans.	\$ 2.—
Estiuet de Sant Martí.	\$ 0.70
Monolegs.	\$ 1.40
La Perera.	\$ 1.40
Pierrot lladre.	\$ 0.70
La rondalla de l'amor.	\$ 0.70
PIU DE SANCT GVIUS, Fra Feliu. — Los Cent Conceyls del Conceyl de Cent.	\$ 0.70
ROVIRA I VIRGILI. — Historia dels moviments nacionalistes. 1. ^a , 2. ^a i 3. ^a part, 3 toms.	\$ 4.20

RUSIÑOL. — El català de La Mancha.	\$ 0.70
Aucells de pás.	\$ 0.70
Cors de dona.	\$ 0.70
El daltabaix.	\$ 0.70
Dol d'alivio.	\$ 0.70
Glosari.	\$ 0.70
La intel·lectual.	\$ 0.70
L'alegria que passa.	\$ 0.70
L'Herou Escampa.	\$ 0.70
La llei d'herencia.	\$ 0.70
Llibertat.	\$ 0.70
El malalt crònic.	\$ 0.70
La «Merienda» fraternal.	\$ 0.70
El pintor de miracles.	\$ 0.70
El Redemptor.	\$ 0.70
El teatre per dins.	\$ 0.70
El titella pròdig.	\$ 0.70
La Verge del mar.	\$ 0.70
TORRAS I BAGES. — Obres completes, 7 toms, enquadernació de luxe.	\$ 31.50
VERDAGUER, J. — Obres completes, 7 toms, enquadernació de luxe.	\$ —
Geografia General de Catalunya, 5 toms, enquadernació de luxe.	\$ —

OLIS

Si volen menjar oli absolutament pur d'oliva, provin el de la casa GRAU i MARTINEZ, de Tortosa, que amb tota seguretat l'adoptaran.

Llauna petita	\$ 1.40	Llauna de 10 kg.	\$ 15.—
mitjana	\$ 2.60	Ampolla «Selecció»	\$ 2.—
de 4 kg.	\$ 6.—	ABSOLUTAMENT PUR	

Savó de oli d'oliva, de Reus, a pessos 1.20 el kilogram

VEGETARIANS!!

Malta "VIGOR" i Caldo "VIGOR" del Dr. FALP, de Barcelona

Unic concessionari: LLUIS CIURANA

VENDES A L'ENGROS i A LA MENUDA

SANTA FE, 1702 — U. Telef., 2723, Juncal BUENOS AIRES

TURRONS i NEULES de les millors classes

A PREUS ESPECIALS

JOSEP COTONAT

CASA MOLT ACREDITADA PER LA CALITAT DE SOS ARTICLES CAFES, TES i ARTICLES DEL RAM

CORRIENTES, 1117

Unió Telefónica, **4567** (Llibertat) BUENOS AIRES

LES PEDRES DE COLOR i LA SORT

Des de la més llunyana antiguitat s'ha atribuït a les pedres de color, virtuts que sempre s'han comprovat. Aquestes pedres deuen ésser usades per a que donguin sort, segons en els mesos en que s'ha nascut.

Gener... Topaci	Maig... Esmeralda	Setembre... Zafir	Colomb
Febrer... Amatista	Juny... Peridot	Octubre... Turmalina	
Marc... Rubí	Juliol... Cornalina	Novembre... Obsidiana	
Abril... Zafir	Agost... Granat	Desembre... Sardònia	

Recomanem a les persones que vulguin posseir un anell o agulla amb la pedra que li correspongui, dirigir-se a la Casa Prats, única joieria que té l'assortit complet.

Les persones de l'interior, poden demanar-les per carta, remetent l'import per gir o contra reembors. Aquesta oferta és únicament com reclam.

Casa PRATS - Alhages d'ocasió - Cangallo, 739 - BUENOS AIRES U. T. 1729, Av.

Llibreria i Papereria "EL CONGRESO"
Imprempta, enquadernació, llibres en blanc

ABUYÉ i CIA

Obres completes de Mossén J. Verdaguer,
Edició de luxe. Geografia general de Catalunya.
Pròximament gran assortit de llibres catalans

RIVADAVIA, 1865 - BUENOS AIRES

TALLERS GRÀFICS DE CARAS Y CARETAS